

INSTITUT PKB AGROEKONOMIK

**INSTITUT ZA NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD I
TRANSFER TEHNOLOGIJE U POLJOPRIVREDI**

Industrijsko naselje bb, 11213 Padinska Skela, Beograd

Poljoprivredna stručna služba PKB Agroekonomik

BILTEN 12

(Tiraž 300 primeraka)

10.11.2009.

Cilj izdavanja biltena je da poljoprivredni proizvođači na teritoriji opština Zemun, Surčin, Palilula, i N. Beograd budu pravovremeno i tačno informisani o aktuelnim problemima u poljoprivrednoj proizvodnji.

STOČARSTVO

ISHRANA BREMENITIH OVACA

Početak bremenitosti

Oplođena jajana ćelija koja se obrazuje posle parenja u naredne tri nedelje nije pričvršćena za uterus, odnosno zid materice. U tom periodu oplođena jajna ćelija se snabdeva hranljivim materijama iz okolne uterine tečnosti (histotrof). Tek u trećoj nedelji od oplodnje počinje implantacija, odnosno pričvrćivanje embriona za matericu kao i razvoj placente (posteljice), pa se potrebne hranljive materije tada dobijaju iz krvotoka majke. Implantacija se završava 40 dana po oplodnji.

U početnoj fazi bremenitosti dešava se značajan gubitak embriona i za ovu problematiku još ne postoji racionalno objašnjenje. Od velikog je značaja da se u ovom periodu obezede neophodne hranljive materije, jer u suprotnom najčeće dolazi do negativnih

pojava u razvoju placente, koja je posebno kritična za preživljavanje embriona. Loše posledice koje nastaju nepravilnom i nedovoljnom ishranom u ovom periodu ne mogu se ispraviti poboljšanjem ishrane u narednom periodu. Tada se često događa da ovce koje su imale više embriona izgube jedan i na taj način bitno smanje procenat bližnjnja.

Dakle u prvom mesecu graviditeta treba izbeći nepovljne spoljašnje efekte i stresove. Cilj ishrane je da se u prvom mesecu bremenitosti održi dobra i poželjna telesna kondicija sa kojom su grla ušla u sezonu pripusta. Ekstremna ishrana u ovom periodu bilo da je izrazito deficitarna i nepotpuna, ili veoma obilna, ima štetan uticaj na preživljavanje embriona. Ukoliko se ovce u početku bremenitosti drže na pašnjacima dobrog kvaliteta nije potrebno ishranu dopunjavati smešama koncentrata. Na osrednjim i lošijim pašnjacima, korisno je obrok dopuniti manjom količinom koncentrata (100-200g). Osim toga treba sprečiti svaku sresnu situaciju za ovce, takođe ne sme se u tom periodu vršiti vakcinacija, antiparazitarni tretmani, kupanje protiv ektoparazita i bilo kakvo grubo rukovanje stadom.

Na očetku fetalne faze (posle 40. dana), fetus ima masu od 5-6 g, da bi oko 90 dana dostigao oko 15% telesne mase pri rođenju. Potebe ovaca u periodu od 30. do 90. dana graviditeta su male i mogu da se zadovolje lošim kabastim hranivima koje se daju po volji. U ovom periodu se placenta (posteljica) najintenzivnije razvija i tako formirana ostaje do samog partusa (jagnjenja). Umerena pothranjenost posebno grla u dobroj kondiciji, tada je šta više poželjna jer omogućava normalan razvoj placente i na taj način utiče na maksimalan razvoj fetusa u poslednja dva meseca graviditeta.

Kraj bremenitosti

Fetus se najviše i najbrže razvija u zadnjih 4-6 nedelja bremenitosti. Zato je od velike važnosti da budu zadovoljene potrebe u hranljivim materijama za ovce. Usled intenzivnog porasta ploda potrebe u energiji se povećavaju na 50% u odnosu na uzdržne potrebe, dok su za one koje nose blizance potrebe u energiji veće za 75%. Potrebe u proteinima se povećavaju za 60 %, a kalcijuma i fosfora za 2-3 puta. Navedeni parametri ipak u mnogome zavise od kondicije ovaca i shrane iz prethodnog perioda (sezona pripusta i prva polovina bremenitosti).

U poslednjem mesecu bremenitosti potrebno je da ovca dobije oko 400g koncentrata na dan, a na niskim temperaturama i više. Razlog za davanje koncentrata u tom periodu je taj što fetus zauzima veći deo trbušne duplje, pa je kapacitet želudca smanjen, te tako ovca ne može da konzumira dovoljnu količinu kabaste hrane. Koncentrati ne smeju biti fino samleveni i moraju se uz to davati dva puta dnevno, jer u suprotnom će doći do promene, odnosno smanjenja pH buražnog sadržaja i do smanjenja broja buražnih bakterija koje vare vlaknaste materije iz kabaste hrane, a samim tim i do pada u konzumirasnju hrane. Tri nedelje pred jagnjenje, treba u ishranu uneti i dodatne količine proteina koje se ne razlazu u buragu.

U ovom periodu može se javiti i pojava poznata kao toksemija bremenitosti, uslovljena smanjenom količinom energije iz hrane. U tom stanju ovca počne da koristi telesnu mast kao izvor energije i na taj način potroši masne rezerve, što se vrlo negativno odrazava na naredni period, odnosno fazu laktacije, koja nastupa posle partusa.

Dragoljub Krajnović, dipl.ing.

VOĆARSTVO

OSNOVNA OBRADA ZEMLJIŠTA U VIŠEGODIŠNjim ZASADIMA

Obrada zemljišta u višegodišnjim zasadima oduvek je predstavljala veoma složen problem za racionalno rešenje. Imajući u vidu činjenicu da voćke u vreme vegetacije, u cilju zadovoljenja svojih fizioloških funkcija sprovode velike količine vode u obliku evapotranspiracije od zemljišta u atmosferu, ukazuje se na potrebu da se akumulirana vlaga u zemljištu racionalno troši.

Osnovni zahtevi obrade medjurednog prostora zasada voćaka su:

- da se broj prohoda i radni zahvat oruđa uskladi sa širinom medjureda,
- da broj prohoda u međuredu bude što manji,
- da nema oštećenja korenovog sistema, stabala i grana ili da ona budu minimalna,

- da dubina i kvalitet obrade zadovolje agrotehničke zahteve gajenja voća,
- da se uništi korovska vegetacija,
- da se unište legla glodara,
- da se međuredna površina održava u rastresitom stanju,
- da se pravilno reguliše vodno-vazdušni i toplotni režim zemljišta,
- da se pravilno obavi agregatiranje traktora i oruđa za obradu,
- da se najoptimalnije iskoristi vučna snaga traktora.

Osnovna obrada zemljišta u voćnjacima obavlja se u jesen na dubini do 20 cm. Obavlja se u cilju konzervisanja zemljišne vlage, uništavanja korovske vegetacije, nekih biljnih bolesti i štetočina koje prezimljavaju u otpalom lišću (čadjava krastavost, miner) i legla glodara, poboljšanja strukture zemljišta i povećanja zemljišne zapremine.

Osnovnom obradom zemljišta u voćarskim zasadima se postižu povoljni uslovi za odvijanje fizičkih, hemijskih, bioloških i mikrobioloških procesa, povoljniji vodni, vazdušni i toplotni režim u zemljištu.

Obrada zemljišta u višegodišnjim zasadima je veliki potrošač energije u odnosu na ukupni utrošak energije za proizvodnju pojedinih kultura. Analiza utrošene energije za proizvodnju glavnih voćnih kultura pokazuje da se na obradu troši oko 30 % ukupne energije utrošene u zasadu.

Osnovna obrada zemljišta u zasadima voćaka obavlja se različitim mašinama i oruđima za obradu zemljišta. Sredstva mehanizacije koja se najčešće koriste su klasični raoni plug, plug voćarski, voćarsko vinogradarski plug, čizel plug, rotacioni ašov i razne vrste freza.

Kiše u proteklom periodu uslovile su prevlaženost zemljišta odnosno nemogućnost izvođenja osnovne obrade. Preporuka je da se čeka sa osnovnom obradom dok se ne steknu povoljni vodno-vazdušni uslovi uzemljištu.

